

Pregled veleprodajnega trga z zemeljskim plinom v drugi polovici leta 2021

Maribor, februar 2022

GIBANJE VELEPRODAJNIH CEN ZEMELJSKEGA PLINA

Veleprodajne cene zemeljskega plina so v drugi polovici leta 2021 nadaljevale pretežno pozitivni trend gibanja cene iz prve polovice leta 2021. Ta se je odražal tako v primeru gibanja cene kratkoročnih, kot tudi v primeru gibanja cene dolgoročnih terminskih pogodb. Cene so dosegle ekstremne nivoje v sredini decembra, na kar so vplivale neugodne vremenske razmere in negotovosti pri zagotavljanju oskrbovalnih poti iz Rusije, vse to ob rekordno nizkem stanju zapolnjenosti skladišč plina. Ob koncu leta so se cene vrnile na ravni pred omenjeno rekordno rastjo. Padec je bil posledica ponovne napovedi za zagotovitev dogovorjenih oskrbovalnih zmogljivosti, praznikov in s tem zmanjšanega industrijskega odjema ob hkratnem zmanjšanju odjema zaradi nadpovprečnih temperatur ob koncu leta.

Na Slika 1 je prikazano gibanje cen zemeljskega plina kratkoročnih terminskih pogodb, z dobavo dan v naprej (indeks CEGHIX) na avstrijski borzi CEGH. Slika 2 pa prikazuje gibanje cen zemeljskega plina terminskih pogodb z dobavo v letu 2022 na nizozemski borzi plina TTF¹.

Slika 1: Gibanje vrednosti indeksa CEGHIX na borzi CEGH v drugi polovici leta 2021

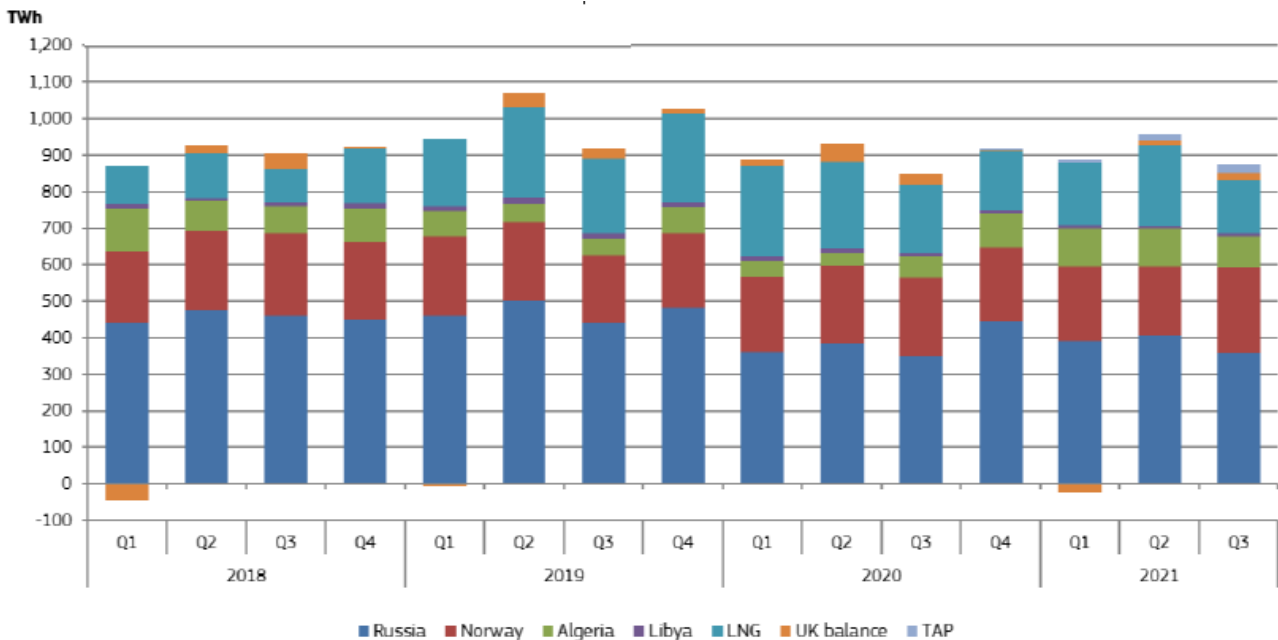

Slika 2: Gibanje vrednosti terminskih pogodb z dobavo v letu 2022 na borzi TTF v drugi polovici leta 2021

¹ (Montel, 2022)

POVPRAŠEVANJE IN UVOZ ZEMELJSKEGA PLINA

V drugi polovici leta 2021 je pozitiven trend gibanja cene plina še naprej spodbujalo globalno povpraševanje. Uvoz zemeljskega plina v EU za obdobje od 2018 naprej je prikazan na Slika 3².

Slika 3: Uvoz zemeljskega plina v EU

Globalno povpraševanje po utekočinjenemu zemeljskemu plinu je ostajalo na visoki ravni. V tretjem četrtletju 2021 je bil sicer uvoz utekočinjenega zemeljskega plina v EU manjši za 9 % v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2020, prav tako je bil 28 % manjši v primerjavi z drugim četrtletjem leta 2021. Razlog za zmanjšan uvoz utekočinjenega zemeljskega plina v EU so bile predvsem višje cene, ki jih je plin dosegal na azijskih borzah. Povpraševanje v Aziji je bilo v mesecu septembru na visoki ravni zaradi vročinskih valov, ki so se pojavljali in posredno zaradi povečanega povpraševanja po električni energiji za namen hlajenja. Zaradi suše in s tem slabših hidroloških razmer se je povečal tudi uvoz utekočinjenega zemeljskega plina v Južno Ameriko. Države Južne Amerike, predvsem Brazilija, so izpad proizvodnje električne energije iz hidroelektrarn nadomeščale s proizvodnjo električne energije v plinskih elektrarnah. V globalnih merilih se je razmerje uvoza utekočinjenega zemeljskega plina v zadnjem četrtletju leta 2021 prevesilo na stran Evrope. Slednja je zaradi višjih cen plina na evropskih borzah, ki so bile posledica nižjih temperatur v novembru ter slabše zapolnjenosti skladišč plina, pritegnila večje količine utekočinjenega zemeljskega plina v primerjavi s tretjo četrtino leta 2021. Raven uvoza je bila za 40 % višja v primerjavi z enakim obdobjem leta 2020. Po podatkih Mednarodne agencije za energijo se je v letu 2021 v globalnem merilu trgovanje z utekočinjenim zemeljskim plinom povečalo za 6 % v primerjavi z letom 2020. Kot največja uvoznica utekočinjenega zemeljskega plina v letu 2021 se je na vrh povzpela Kitajska. Povečano povpraševanje slednje v višini 17 %, se je v veliki meri odražalo tudi na povečanemu povpraševanju v globalnem pomenu³.

V tretjem četrtletju leta 2021 se je uvoz plina v EU povečal za 5 % v primerjavi z enakim obdobjem leta 2020. Rast uvoza je bila posledica povečanega uvoza plina iz Norveške, Alžirije in Azerbajdžana. Rusija še naprej ostaja največja izvoznica plina v EU, vendar pa se izvoz iz slednje v drugi polovici leta 2021 ni povečeval. V zadnjem četrtletju je bil uvoz plina primerljiv z enakim obdobjem leta 2020. Tudi v drugi polovici leta 2021 je Rusija zemeljski plin v EU dobavljala predvsem na podlagi sklenjenih dolgoročnih pogodb. Rusija je ostajala neaktivna pri

² (European Commission, 2022)

³ (European Commission, 2022, str. 16-19), (International energy agency, 2022, str. 45-46;48)

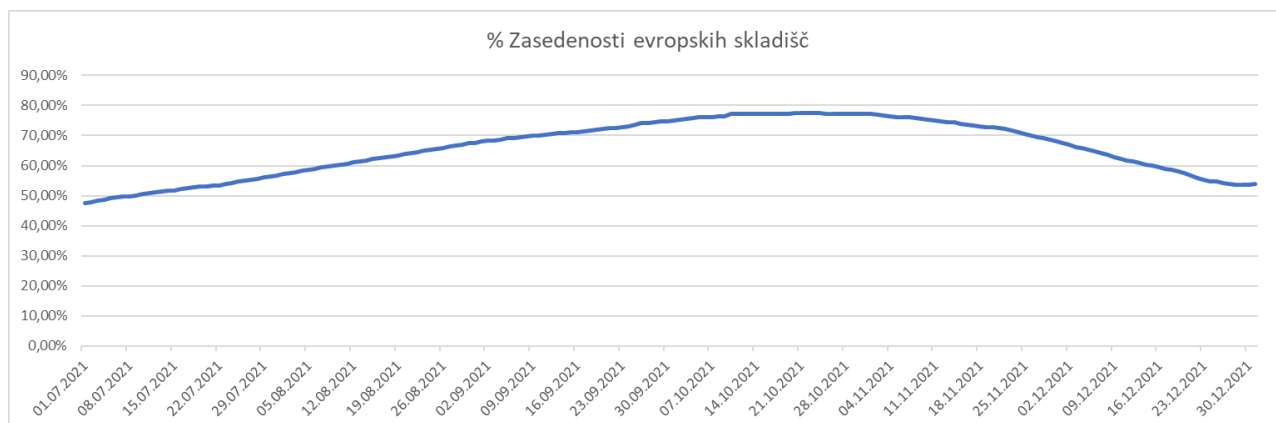
zakupih dodatnih zmogljivosti za tranzit zemeljskega plina čez Ukrajino na rednih mesečnih dražbah, kar je povzročalo dodaten pritisk na cene plina na borzah po Evropi⁴.

Poraba zemeljskega plina na območju EU se je v tretjem četrtletju leta 2021 zmanjšala za 5,5 % v primerjavi z enakim obdobjem leta 2020. Padec porabe je bil v prvi vrsti posledica zmanjšanja proizvodnje električne energije v plinskih elektrarnah. Razlog zmanjšane proizvodnje električne energije iz plina je bila predvsem visoka cena plina. Slednja je vplivala tudi na zmanjševanje rabe plina v industriji. To se je zelo očitno kazalo pri proizvodnji amonijaka in gnojil, ki je močno upadla. V zadnjem četrtletju leta 2021 je poraba plina v Evropi narastla in je bila na primerljivi ravni, kot v enakem obdobju leta 2020. K povečanju porabe zemeljskega plina v zadnjem četrtletju leta 2021 je v največji meri pripomogel povečan temperaturno odvisni odjem, ki je bil predvsem posledica nekoliko nižjih temperatur v mesecu novembru. Poraba plina v industriji je tudi v zadnjem četrtletju leta 2021 bila za okoli 5 % nižja v primerjavi z enakim obdobjem leta 2020⁵.

PROIZVODNJA IN SKLADIŠČA ZEMELJSKEGA PLINA

V drugi polovici leta 2021 se je v Evropi, v kolikor izključimo Norveško, nadaljeval trend padanja proizvodnje plina. Med julijem in novembrom je padec proizvodnje zemeljskega plina znašal 10 % v primerjavi z enakim obdobjem leta 2020. Ključni razlog upadanja proizvodnje je bila zmanjšana proizvodnja zemeljskega plina na nizozemskem in v Veliki Britaniji⁶.

Zasedenost evropskih skladišč plina je v drugi polovici leta 2021 ostala pod večletnim povprečjem in je bistveno odstopala od nivojev zasedenosti v letu 2020. V drugi polovici leta 2021 je bila najvišja stopnja zasedenosti skladišč zabeležena na dan 21. 10. 2021. Zasedenost je takrat znašala 77,47 % skladiščnih zmogljivosti. V drugi polovici leta 2020 je bila zasedenost plinskih skladišč najvišja 11. 10. 2020, ko je znašala 95,77 % zasedenosti skladiščnih zmogljivosti. Gibanje polnosti evropskih skladišč plina je prikazano na Slika 4⁷.

Slika 4: Gibanje zasedenosti evropskih plinskih skladiščnih kapacitet v drugi polovici leta 2021

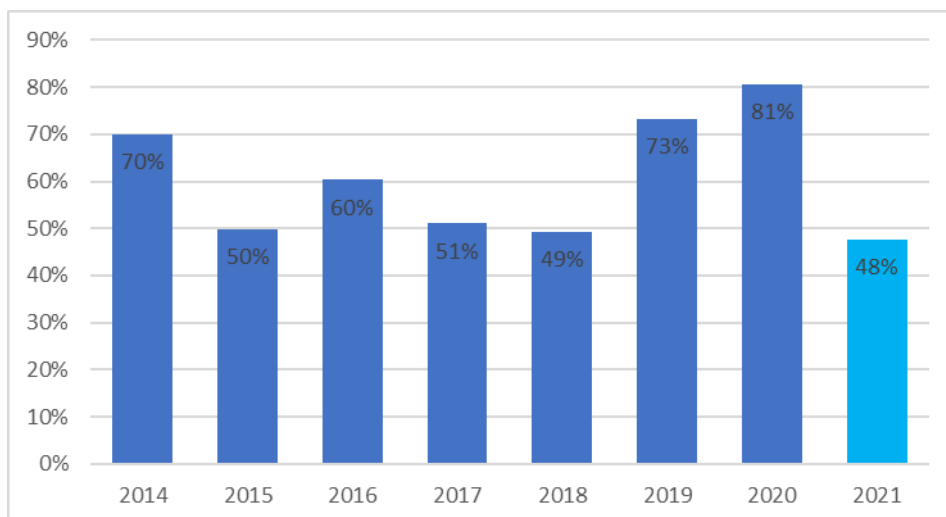
V primerjavi z letom 2020 so bila skladišča zemeljskega plina v Evropi 1.7. za 33,1 odstotnih točk manj zasedena. V primerjavi z večletnim povprečjem med leti 2014 in 2019 pa je bila 1. 7. 2021 zasedenost skladišč za 11,4 odstotnih točk manjša. Zasedenost skladiščnih kapacitet na dan 1. 7. je prikazana na Slika 5.

⁴ (European Commission, 2022, str. 11-13), (International energy agency, 2022, str. 33-34)

⁵ (International energy agency, 2022, str. 33-34)

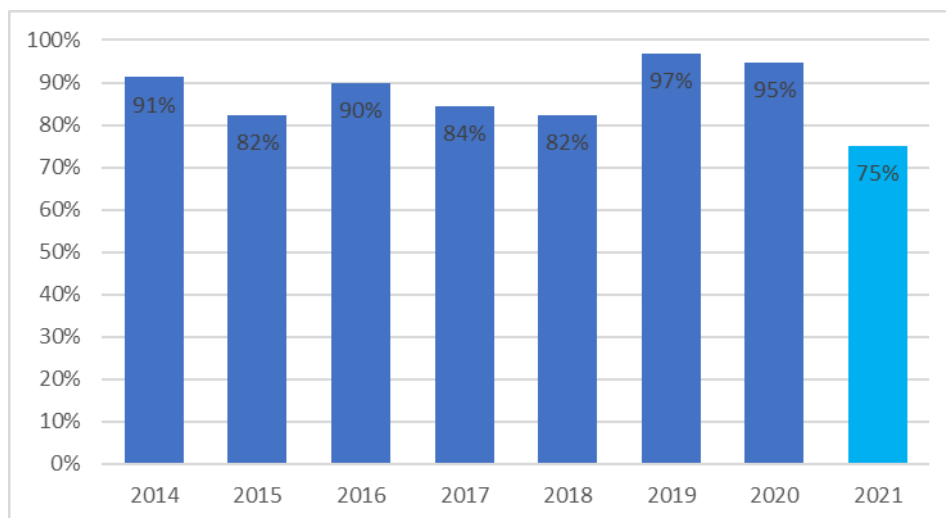
⁶ (International energy agency, 2022, str. 48)

⁷ (Gas Infrastructure Europe, 2022)

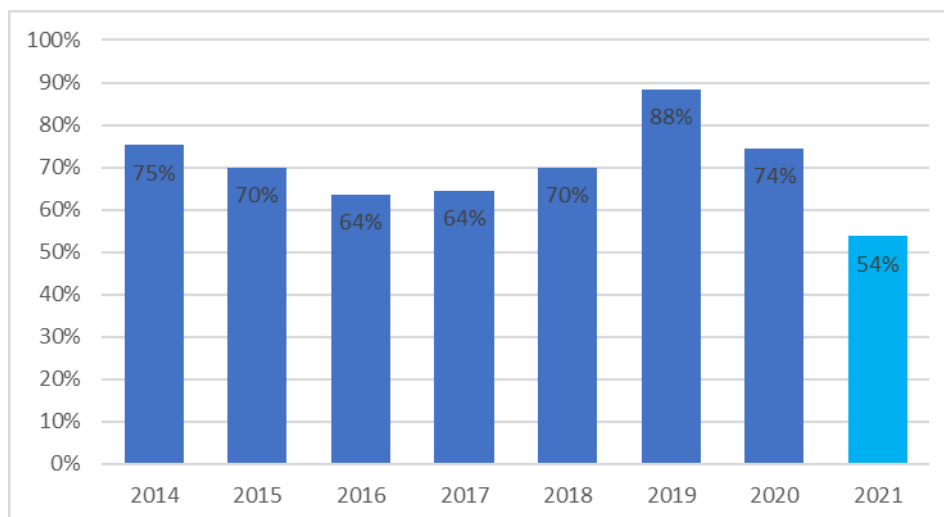
Slika 5: Odstotek zasedenosti evropskih plinskih skladiščnih kapacitet na dan 1. 7. v letih od 2014 do 2021

Ob začetku plinske zime, dne 1. 10. 2021 so bila evropska skladišča plina 75,1 % zasedena. Zasedenost je bila za 19,6 odstotnih točk nižja v primerjavi z enakim dnevom v letu 2020. Omenjena vrednost predstavlja najnižjo zasedenost evropskih plinskih skladišč v zadnjih desetih letih ob začetku plinske zime. V primerjavi z večletnim povprečjem med leti 2014 in 2019 je bila 1. 10. 2021 zasedenost skladišč za 12,8 odstotnih točk manjša. Zasedenost skladiščnih kapacitet na dan 1. 10. je prikazana na Slika 6.

Slika 6: Odstotek zasedenosti evropskih plinskih skladiščnih kapacitet na dan 1. 10. v letih od 2014 do 2021

Ob koncu leta 2021, na dan 31. 12. so bila plinska skladišča v Evropi 53,8 % zasedena. V primerjavi z letom 2020 je bila zasedenost plinskih skladišč manjša za 20,7 odstotnih točk. V primerjavi z večletnim povprečjem med leti 2014 in 2019 je bila zasedenost skladišč plina na dan 31. 12. 2021 manjša za 18,1 odstotnih točk. Zasedenost skladiščnih kapacitet v dneh 1. 12. je prikazana na Slika 7.

Slika 7: Odstotek zasedenosti evropskih plinskih skladiščnih kapacitet na dan 31. 12. v letih od 2014 do 2021

VPLIV GIBANJA CEN OSTALIH ENERGENTOV IN EMISIJSKIH KUPONOV NA ZEMELJSKI PLIN

Na gibanje cene zemeljskega plina v drugi polovici leta 2021 je še naprej vplivalo gibanje cene nafte. Cena nafte je bila v drugi polovici leta 2021 pretežno v pozitivnem trendu. V letu 2021 je cena nafte zabeležila najvišjo medletno rast cene po letu 2016. Nafta Brent je zaključila leto 2021 s 50,5 % medletno rastjo cene. Vrh je cena nafte Brent dosegla v mesecu oktobru, ko se je ob koncu trgovalnega dne izoblikovala poravnalna cena 86,7 \$ za sodček. Gre za najvišjo raven cene nafte Brent po letu 2014⁸.

Vpliv na gibanje cene zemeljskega plina poleg nafte še naprej ohranjata tudi premog in emisijski kuponi. Cena premoga je na veleprodajnem trgu še naprej rastla. Velik vpliv na rast cene premoga je imelo povečano povpraševanje, ki je v veliki meri izviralo iz povečanega povpraševanja po električni energiji. Zaradi relativno visokih cen plina se je pri proizvodnji električne energije začel namesto plina uporabljati cenovno ugodnejši premog. Terminalske pogodbe z zapadlostjo februarja 2022 na rotterdamski borzi so prvi trgovalni dan v drugi polovici leta 2021 zaključile pri poravnalni ceni 100,95 \$/t. Rast se je tekom drugega polletja nadaljevala in 5. 10. 2021 je bila dosežena najvišja cena v letu 2021 v višini 233,7 \$/t za terminalske pogodbe z zapadlostjo februarja 2022. V kasnejših tednih se bikovski trend v tej meri ni več nadaljeval. Ob koncu leta so omenjene terminalske pogodbe utrpeli padec cene, leto pa so zaključile pri poravnalni ceni 111,5 \$/t⁹.

Na trgu emisijskih kuponov se je tudi v drugi polovici leta 2021 nadaljeval pozitiven trend gibanja cene. Terminalske pogodbe z zapadlostjo decembra 2021 so ob koncu trgovalnega dne na dan 1. 7. 2021 dosegle poravnalno ceno 57,65 €/tCO₂. Tekom polletja je pretežen pozitiven trend dosegel svoj vrh na trgovalni dan 8. 12. 2021. Na ta dan je bila ob koncu trgovalnega dne dosežena poravnalna cena v višini 88,88 €/tCO₂. Omenjena vrednost predstavlja novo rekordno vrednost emisijskih kuponov. Rast cene je bila posledica ekonomske rasti na območju EU, povpraševanja po električni energiji, povečane proizvodnje električne energije iz fosilnih virov, pozitivnih obetov nadaljevanja gospodarske rasti ter ambicioznosti EU na področju podnebne politike. Gibanje cene terminalske pogodbe emisijskih kuponov z zapadlostjo v decembru 2021 je prikazano na Slika 8.

⁸ (Fusion Media Limited, 2022)

⁹ (Intercontinental Exchange, Inc., 2022)

Slika 8: Gibanje cene emisijskih kuponov za termnske pogodbe z zapadlostjo decembra 2021 v drugi polovici leta 2021

SKLEP

Cene zemeljskega plina so v drugi polovici leta 2021 nadaljevale pozitivni trend gibanja cene iz prve polovice leta, dosežene pa so bile tudi nove rekordne vrednosti. Termnske pogodbe z dobavo dan v naprej (indeks CEGHIX) na avstrijski borzi CEGH so na trgvalni dan 21. 12. 2021 dosegle poravnalno ceno 177,402 €/MWh. V primerjavi s poravnalno ceno ob začetku drugega polletja leta 2021, ko so termnske pogodbe z dobavo dan v naprej (indeks CEGHIX), trgvalni dan zaključile pri vrednosti 36,323 €/MWh, gre za 488 % povišanje cene. V kolikor v obzir vzamemo podatek, da je maja 2020 indeks CEGHIX zdrsnil na najnižjo zgodovinsko vrednost, ko so termnske pogodbe z dobavo dan v naprej ob koncu trgvalnega dne zdrsnile na poravnalno ceno 4,3 €/MWh, lahko ugotovimo, da se je cena v 19 mesecih povečala za 4026 %¹⁰.

V drugi polovici leta 2021 se je trend naraščanja cen iz veleprodajnih trgov pričel prenašati tudi na maloprodajni trg. Enajst dobaviteljev, ki dobavljajo zemeljski plin gospodinjskim odjemalcem na področju Republike Slovenije, se je v tem obdobju odločilo za dvig maloprodajne cene zemeljskega plina¹¹.

V letu 2022 bo na gibanje cene zemeljskega plina močno vplivala Rusko – Ukrajinska vojna. Zaradi vojne so pričakovani premiki na področju strukture uvoza zemeljskega plina v EU, saj si je slednja zadala cilj zmanjšanja odvisnosti od uvoza ruskega plina. Ena izmed prvih posledic vojne je bila odločitev, povezana s certificiranjem novozgrajenega plinovoda Severni tok 2. Plinovod je že dokončan, prav tako je tehnično že pripravljen za pričetek prenosa zemeljskega plina, postopek certificiranja pa je bil v kasnejši fazi zaradi ruske invazije zaustavljen. Morebitna zaustavitev vojne ter še naprej stabilna dobava ruskega plina v Evropo utegneta nekoliko zmanjšati pritisk na sedanje, relativno visoke cene plina.

¹⁰ (Central European Gas Hub AG, 2022)

¹¹ (Agencija za energijo, 2022)

VIRI

- Agencija za energijo. (30. 1 2022). *primerjalnik.agen-rs.si/*. Pridobljeno iz primerjalnik.agen-rs.si/index.php?/kalkulatorplin/kalkulator/action/korak2/PodstranPlin/PrimerjavaPonudb
- Central European Gas Hub AG. (30. 1 2022). <https://www.cegh.at/>. Pridobljeno iz <https://www.cegh.at/en/exchange-market/market-data/>
- European Commission. (2022). *Quarterly Report on European Gas Markets*. Bruselj: European Commission.
- Fusion Media Limited. (03. 1 2022). <https://www.investing.com>. Pridobljeno iz <https://www.investing.com/news/commodities-news/oil-heads-for-biggest-yearly-gains-since-2009-2727837>
- Gas Infrastructure Europe. (1. 2 2022). <https://agsi.gie.eu/>. Pridobljeno iz <https://agsi.gie.eu/#/>
- Intercontinental Exchange, Inc. (18. 2 2022). <https://www.theice.com/>. Pridobljeno iz <https://www.theice.com/products/243/API2-Rotterdam-Coal-Futures/data?marketId=5310585&span=2>
- International energy agency. (2022). *Gas Market Report, Q1-2022*. Pariz: International energy agency.
- Montel. (4. 1 2022). <https://www.montelnews.com/>. Pridobljeno iz <https://www.montelnews.com/>